

פרק ה: חידונים

בחידונים אפשר להשתמש למטרות שונות: אפשר לעורר בעזרתם עניין בתחום מסויים, אפשר להכניס בעזרתם את החניכים לאווירה של נושא הפעולה (למשל - להכניס לאווירה של פורים בעזרת חידון פורים), אפשר לסכם בעזרתם נושא אשר הועבר בפעולות האחרונות, ואפשר אפילו להקנות בעזרתם מעט ידע.

הבעיה העיקרית הקיימת בחידונים היא, שבדרך כלל, רק חלק קטן מחניכי הקבוצה מתמצאים בנושא החידון, חניכים אלו משיבים על רוב השאלות, ואילו השאר מוצאים את עצמם במהרה מחוץ לתמונה ומתיאשים. החידונים שנציג בפרק זה, נועדו להתגבר על בעיה זו: הם מאפשרים לכל החניכים להשתתף בתחרות באופן שווה. פחות או יותר. לפני שניגש לתיאור החידונים, כדאי להזכיר שיטה המתאימה לרוב החידונים, והמאפשרת לכל המשתתפים, ואפילו למפסידים, להמשיך לשחק מתוך תקווה לזכות. שיטה זו נקראת "שיטת הפרס הקטן": במקום פרס גדול אחד, המוענק למנצח בתום החידון - מעניקים פרס קטן (וואפל מצופה, סוכריה, בלון וכו') לכל משתתף, על כל שלוש תשובות נכונות שהוא משיב. לדוגמא, משתתף, אשר במשך החידון השיב על עשר שאלות נכונות - מקבל שלושה פרסים קטנים: פרס אחד לאחר שהשיב על השאלה השלישית, פרס שני לאחר שהשיב על השאלה השישית, ופרס שלישי לאחר שהשיב על השאלה התשיעית. גם משתתף שהשיב רק על שלוש שאלות, מקבל פרס, אם כי פרס אחד בלבד. בצורה זו נשארים כל המשתתפים במתח של המשחק, כי אפילו למפסידים יש תקווה לזכות, ולו גם בפרס קטן אחד.

"... 314 197 197 197"

חידון התאמות

בחידון זה, מקבל כל צוות (או כל משתתף) כרטיסים, ועליהם מופיעות כל התשובות לשאלות שיופיעו בחידון. המדריך מקריא שאלה, וכל צוות (או משתתף) מגיש לו את הכרטיס שעליו מופיעה, לפי דעתו, התשובה הנכונה. בצורה זו, יש אומנם לחניכים הידענים יתרון, אבל גם החניכים, שאינם מתמצאים בנושא החידון, יכולים להפעיל את שיקול דעתם, או לבחש את התשובה הנכונה. מכיוון שתפקיד המשתתפים הוא להתאים את התשובה לשאלה, ואפשר גם תוך כדי ניחוש, אפשר להשתמש בחידון זה גם בנושאים שהחניכים אינם מכירים; כמשחק פתיחה לנושא חדש, או אף כדי ללמד את החניכים מעט ידע שאינם מוכר להם. כמו כן, אפשר להשתמש בחידון בנושאים המוכרים לחניכים, וזאת כדי לסכם את הידע שלהם בנושא, לתת להם מבט כללי עליו, או ליצור אווירה מתאימה.

1. חידון התאמות בנושא דרכי חיים של עמים שונים

יש חשיבות רבה להכיר דרכי חיים, דרכי מחשבה ומנהגים של עמים אחרים. היכרות כזו תראה לחניך שקיימות דרכים אחרות לחשיבה ולהתנהגות מאלו שהוא מכיר. דבר זה יעזור לו להיות מודע לכך, שאין בחיים דרך נכונה אחת, ושבידו היכולת לבחור בדרך חיו, בהתנהגותו ובאמונותיו. אבל, כיצד נוכל להכיר לחניכים אורחות חיים של עמים אחרים, מבלי לעייפם בהרצאות ארוכות?

אחת האפשרויות לכך היא לערוך חידון התאמות, שבו החניכים ינסו למצוא את הכרטיס שעליו כתובה התשובה הנכונה, בנושא דרכי חיים של עמים אחרים. מטרת החידון היא, אם כן, להפנות את תשומת ליבם של החניכים למגוון הרחב של דרכי החיים והמנהגים השונים הקיימים בעמים ברחבי העולם.

הכנה:

- א. להכין רשימת שאלות בנושא דרכי חיים ומנהגים ברחבי העולם. למשל: (בסוגריים מופיעות התשובות).
1. כיצד רומזים בטיבט האורחים למארחיהם שהאוכל בארוחה היה טוב? (מוציאים לשון).
 2. כיצד מוכיח נער בטיבט המסאי שבאפריקה את גבריותו ומקבל מעמד של בוגר? (הורג אריה).
 3. ממתי נחשבים גבר ואשה נשואים, בטיבט הקאינגאנג שבברזיל? (רק לאחר שהולידו שלושה ילדים).
וכן הלאה.
- ב. כרטיסי תשובות לשאלות. על כל כרטיס תופיע תשובה לאחת השאלות שבחידון. דוגמא לכרטיסי תשובות השייכים לשאלות המוזכרות למעלה:

יק לאנג שמתאים
לשני ילדים

הניג אריה

מוציאים לשון

התשובה, לכל שאלה, תופיע על מספר כרטיסים, לפי מספר הצוותים המשתתפים במשחק. למשל, אם משתתפים ארבעה צוותים, הכן ארבעה כרטיסי "מוציאים לשון", ארבעה כרטיסי "הורג אריה" וכו'.

כדי להקשות על המשתתפים, תוכל להוסיף מספר כרטיסי תשובה סתמיים אשר אינם שייכים לאף שאלה.

מהלך המשחק:

חלק את הקבוצה לשניים עד חמישה צוותים. תן לכל צוות סידרה זהה של כרטיסי תשובות, אשר תכלול את התשובות לכל השאלות שבחידון. עתה, הקרא את שאלות החידון אחת אחת. לאחר כל שאלה, הקצב לצוותים חצי דקה. בפרק זמן זה, יהיה על כל צוות להגיש לך את כרטיס התשובה אשר, לפי דעתו, כולל תשובה נכונה על השאלה שהקראת. בדרך כלל, אין לחניכים הידע הדרוש כדי למצוא את התשובה הנכונה. יהיה עליהם לנחש, ובעיקר - להשתמש בהגיון: למשל, גם בלי לדעת את התשובה לשאלה "מהו צבע האבל ביפן?" קל להבין, שהתשובה איננה "מוציאים לשון" או "להרוג אריה". יחד עם זאת, צוות אינו

חייב להשיב תשובה אם איננו רוצה בכך. הוא רשאי שכא להשיב כאשר אין הוא בטוח בתשובה, וחושש לאבד כרטיס, העשוי לשמש אותו לשאלה אחרת.

לאחר שתמה מחצית הדקה, והצוותים הגישו את כרטיסי התשובות, הקרא את התשובות שקיבלת מכל צוות, ואחרי כן - את התשובה הנכונה. הענק נקודה אחת לכל צוות שהשיב נכונה. מנצח הצוות שצבר את מספר הנקודות הגדול ביותר. תוכל גם להעניק פרסים קטנים במשך החידון, לפי שיטת הפרס הקטן: פרס קטן לכל שלוש תשובות נכונות שהשיב הצוות. ברור, שהחניכים לא יזכרו את כל המנהגים שהוזכרו במהלך החידון. החידון יסב את תשומת ליבם לכך שהמנהגים ודרכי חיים שונים במידה רבה במקומות שונים בעולם.

תרגיל ה - 1: חידון התאמות בנושא הבעיה הפלסטינאית

מדריך רוצה לדון בקבוצתו על הבעיה הפלסטינאית והדרכים לפתרונה: האם יש להקים מדינה פלסטינאית? האם יש להקים אוטונומיה ביהודה, שומרון וחבל עזה? או אולי אף אחד מן השניים? בכך רוצה המדריך לעורר בחניכיו עניין בנושאים אקטואליים, לפתח יכולת לנתח בעיות פוליטיות, ולהפעיל את שיקול דעתם בנושאים אלו. לשם כך הוא עומד להעביר תחרות שיכנוע (ראה בפרק ד'), משאל רחוב (ראה פרק ב'), דיון ועוד. אלא, שכפי שנוכח המדריך לראות, החניכים בקבוצתו יודעים מעט מאוד על הבעיה הפלסטינאית, וכיצד אפשר לדון על נושא שאין יודעים עליו דבר? לפני שמתחילים בנושא, יש ללמד את החניכים מספר עובדות בסיסיות על הבעיה הפלסטינאית, כדי שהדיון, המשאל ותחרות השיכנוע - יהיו רציניים ומעמיקים יותר.

תכנן חידון התאמות, שמטרתו ללמד את החניכים מספר עובדות מרכזיות בנושא הבעיה הפלסטינאית.

תשובה:

הכן רשימת שאלות העוסקות בעובדות חשובות על הפלסטינאים, מספרם, מקומות מגוריהם כיום, ההיסטוריה שלהם וכו'. לדוגמא:

- מהו מספרם של הפלסטינאים כיום?
- כמה תושבים ערביים ברחו ממקומות מגוריהם בארץ בעיקבות מלחמת השחרור?
- באלו ארצות שוכנים רוב הפלסטינאים?
- כמה זמן גרים ערבים בארץ?

אפשר להשתמש גם בשאלות שהתשובה עליהם היא כן או לא. כמו:
- האם הפלסטינאים הגרים במדינות ערב הם אזרחים של המדינות, שבהן הם גרים?
וכן הלאה.

חלק את החניכים לצוותים, ותן לכל צוות כרטיסי תשובות של כל השאלות. הקרא את שאלות החידון אחת אחת. הצוותים יגישו לך את הכרטיס, שעליו מופיעה התשובה הנכונה. את התשובה הנכונה הם ימצאו הן על ידי ניחוש והן בעזרת הגיון. כל תשובה נכונה מזכה בנקודה אחת. מנצח הצוות שצבר את מספר הנקודות הגדול ביותר. אמנם, החניכים לא יזכרו את כל העובדות שהוזכרו בחידון, אבל הם יקבלו רושם כללי על הנושא. במידת הצורך, אפשר להשלים את הידע החסר לחניכים, בעזרת פעילויות נוספות.

תרגיל ה - 2: תרגילי סיכום

1. לקראת חגיגות היובל ליישוב שבו אתה גר, תכנן חידון התאמות אשר יעסוק ביישוב שלך, ומטרתו ללמד את החניכים את העובדות העיקריות הקשורות בהיסטוריה של היישוב.
2. מדריך רוצה להכין חידון על חג הפורים, כחלק מיצירת אוירת החג. תכנן חידון התאמות למטרה זו.
3. בחר לך נושא מעניין לדיון, וכנה עבורו חידון התאמות, שמטרתו להקנות למשתתפים את הידע הדרוש לדיון בנושא.